

Министерски съвет
Портал за обществени консултации

(www.strategy.bg)

КОМЕНТАРИ КЪМ ОБЩЕСТВЕНА КОНСУЛТАЦИЯ ПРОЕКТ НА РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЗАКРИЛА И РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРАТА

[линк към консултацията](#)

№	Автор	Коментар	Дата
---	-------	----------	------

1	contact@scenographers.bg	<p>До Министерство на културата СТАНОВИЩЕ от Асоциация на сценографите в България (АСБ), относно проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата АСБ подкрепя необходимостта от изменение и допълнение на ЗЗРК, както по отношение на класификацията на културните институти и модернизирването на системата за финансирането им, така и по отношение на оптимизирането и въвеждането на действащи, публични електронни регистри към Министерство на културата. И двете теми са изключително обширни и съпътствани от множество съображения. Фокус на настоящето становище е единствено спецификата на постановъчни дейности при сценичните изкуства. Във връзка с “постигане целите за високо художествено качество, съпоставимо с европейските стандарти и достижения в съответната област”, както и “необходимостта от конкурентоспособност спрямо съвременните световни тенденции, както на национално, така и на международно ниво” изказани в обосновката на проекта АСБ обръща внимание на една съществена липса в ЗЗРК по отношение на сценичните изкуства - а именно законово основание за създаване на Наредба за устройство и безопасна експлоатация на сценични съоръжения, която да уреди техния статут на съоръжения с повишена опасност. Спецификата на сценичните изкуства и постигането на високо художествено качество са неразривно свързани със състоянието на сцените и сценичните съоръжения в ДКИ. Изключително важно е при намерение за повишаване на конкурентоспособността в областта да се обърне сериозно внимание на техническото обезпечаване със съвременен, висококачествен, сертифицирано оборудване и неговата редовна поддръжка, както и повишаването на квалификацията на човешкия капитал и подобряването на условията на труд в тази сфера. Считаме, че е необходимо чрез предложената промяна в ЗЗРК да се гарантира, че сцените, сценичните съоръжения и управляващите ги екипи ще станат обект на по-сериозно структуриране, контрол и най-вече на така необходимите инвестиции и методическа подкрепа за развитие и поддръжка. С уважение, Екипът на АСБ</p>	23.04.2026 22:06
---	--------------------------	--	------------------

2	Анна Кемилева	<p>Уважаеми г-н Министър, Излагаме нашето мнение и позиция относно предложенията за промени в ЗЗРК. Подкрепяме необходимостта от изменение и допълнение на закона, които биха довели до по-ясни правила и критерии за прилагането му и по-голяма прозрачност и отчетност на финансовите средства във всички сектори в областта на културата, но имаме следните притеснения. ЗИД-ът предлага същинският модел на финансиране и оценка да остане извън закона и ще се определя с бъдеща наредба, без да са заложени ясни принципи, критерии и гаранции. Това създава риск от непрозрачност, субективност и концентрация на ключови решения в изпълнителната власт, което пряко води до отслабване на автономията на културните институти. Всичко това ще доведе, според нас, до невъзможност на доказали се с годините стойностни културни проекти, изпълнени от изключителни професионалисти и световно известни артисти, да достигат до малките населени места, където хората препълват залите и имат жизнено важна нужда, а и правото да се докоснат до качествени културни продукти, поднесени с висок професионализъм и много вкус, а всичко това изпълнява и образователна мисия в тези райони, което е от изключителна важност и не е за пренебрегване. Районирането води до риск от оцетяване на публиката и ограничаване на достъпа и до разнообразен културен продукт, както и може да постави в неравностойна позиция културните институти, които се намират в по-слабо развити икономически райони. В този вид реформата не осигурява необходимата предвидимост за сектора и поставя под въпрос устойчивостта на сценичните изкуства, особено извън големите градове. За всички нас остава усещане за несигурност в критериите по които ще се случват основните пунктове в промените на закона, а именно: критериите по които ще бъдат категоризирани културните институти, системата за финансиране и концентрираната цяла власт в ръцете на министъра и министерството, които могат да бъдат променяни извън законово, само с изменение на бъдещата наредба, което може да доведе до субективни промени при смяната на всяко правителство, а и не само. Подписано от: Хилда Казасян Христо Йоцов Борислав Йоцов Теодосий Спасов Васил Петров Живко Петров Михаил Йосифов Димитър Карамфилов Маргарита Тошева</p>	23.04.2026 19:45
---	---------------	--	------------------

3	Анна Кемилева	<p>Уважаеми г-н Министър, Излагаме нашето мнение и позиция относно предложенията за промени в ЗЗРК. Подкрепяме необходимостта от изменение и допълнение на закона, които биха довели до по-ясни правила и критерии за прилагането му и по-голяма прозрачност и отчетност на финансовите средства във всички сектори в областта на културата, но имаме следните притеснения. ЗИД-ът предлага същинският модел на финансиране и оценка да остане извън закона и ще се определя с бъдеща наредба, без да са заложи ясни принципи, критерии и гаранции. Това създава риск от непрозрачност, субективност и концентрация на ключови решения в изпълнителната власт, което пряко води до отслабване на автономията на културните институти. Всичко това ще доведе, според нас, до невъзможност на доказали се с годините стойностни културни проекти, изпълнени от изключителни професионалисти и световно известни артисти, да достигат до малките населени места, където хората препълват залите и имат жизнено важна нужда, а и правото да се докоснат до качествени културни продукти, поднесени с висок професионализъм и много вкус, а всичко това изпълнява и образователна мисия в тези райони, което е от изключителна важност и не е за пренебрегване. Районирането води до риск от оцетяване на публиката и ограничаване на достъпа и до разнообразен културен продукт, както и може да постави в неравностойна позиция културните институти, които се намират в по-слабо развити икономически райони. В този вид реформата не осигурява необходимата предвидимост за сектора и поставя под въпрос устойчивостта на сценичните изкуства, особено извън големите градове. За всички нас остава усещане за несигурност в критериите по които ще се случват основните пунктове в промените на закона, а именно: критериите по които ще бъдат категоризирани културните институти, системата за финансиране и концентрираната цяла власт в ръцете на министъра и министерството, които могат да бъдат променяни извън законово, само с изменение на бъдещата наредба, което може да доведе до субективни промени при смяната на всяко правителство, а и не само. Подписано от: Хилда Казасян Христо Йоцов Борислав Йоцов Теодосий Спасов Васил Петров Живко Петров Михаил Йосифов Димитър Карамфилов Маргарита Тошева Анна Кемилева</p>	23.04.2026 19:44
---	---------------	--	------------------

4	Анна Кемилева	<p>ЗИДът се разглежда при положение, че същинският модел на финансиране и оценка остава извън закона и ще се определя с бъдеща наредба, без да са заложени ясни принципи и гаранции. Това създава риск от непрозрачност, субективност и концентрация на ключови решения в изпълнителната власт, което пряко води до отслабване на автономията на културните институти. А и прави невъзможно доказали се с годините стойностни културни проекти, изпълнени от изключителни професионалисти и световно известни артисти, да достигат до малки населени места, където хората препълват залите и са жизнено важни за така или иначе малкото останалия културен живот за населението в тези райони. В този вид реформата не осигурява необходимата предвидимост за сектора и поставя под въпрос устойчивостта на сценичните изкуства, особено извън големите центрове. За всички нас остава усещане за несигурност в критериите по които ще се случват основните пунктове в промените на закона, а именно: критериите по които ще бъдат категоризирани културните институти, системата за финансиране и концентрираната цяла власт в ръцете на министъра и министерството, които могат да бъдат променяни извън законово, само с изменение на бъдещата наредба, което може да доведе до субективни промени при смяната ма всяко правителство, а не само.</p>	23.04.2026 18:23
---	---------------	---	------------------

5	Svetlana Tropanec	<p>Подкрепа за необходимостта от изменение и актуализация на Закона за закрила и развитие на културата като част от усъвършенстване на правната рамка на държавната културна политика, включително организацията и финансирането на културните институти. 1. Изравняване на режима на командировъчни средства</p> <p>Предлага се служителите на БКИ да бъдат включени в режима по Наредбата за дългосрочните командировки при задграничен мандат, а не по действащата Наредба от 2006 г., която е остаряла и не е актуализирана, водеща до съществено по-ниско възнаграждение спрямо други командировани служители при сходни условия. Това създава несъответствие с инфлационните процеси и жизнения стандарт в приемащите държави. Отмяна на ограничението за мандатност на директорите</p> <p>Ограничението не съответства на принципа на равнопоставеност, липсва аналог в ЗЗРК и представлява отклонение от общия модел на управление чрез конкурсен подбор и срочни договори без лимит на мандатите. Това създава необосновано различно третиране на директорите на БКИ като второстепенни разпоредители и не е системно оправдано.</p> <p>Подкрепа за необходимостта от изменение и актуализация на Закона за закрила и развитие на културата като част от усъвършенстване на правната рамка на държавната културна политика, включително организацията и финансирането на културните институти. Изравняване на режима на командировъчни средства</p> <p>Предлага се служителите на БКИ да бъдат включени в режима по Наредбата за дългосрочните командировки при задграничен мандат, а не по действащата Наредба от 2006 г., която е остаряла и не е актуализирана, водеща до съществено по-ниско възнаграждение спрямо други командировани служители при сходни условия. Това създава несъответствие с инфлационните процеси и жизнения стандарт в приемащите държави.</p>	22.04.2026 15:47
---	-------------------	---	------------------

6	infobgkicskopje@gmail.com	<p>ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА БКИЦ СКОПИЕ, РС МАКЕДОНИЈА на Българският културно-информационен център в Скопие, относно проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата Уважаеми г-н Министър, Българският културно-информационен център в Скопие подкрепя необходимостта от изменение и актуализация на Закона за закрила и развитие на културата, като етап от процеса на усъвършенстване на правния режим на държавната политика в областта на културата, организацията и финансирането на културните институти, като бихме искали да отправим предложение за допълнителна промяна, засягаща дейността на Българските културни институти в чужбина. В многократни писма, подписани солидарно от всички 11 директори на институтите ни зад граница, сме настоявали за преразглеждане и промяна в нормативната база, регламентираща статута и заплащането на служителите в тези организации. В настоящото писмо, бихме обобщили исканията в три предложения за промяна в чл. 17 на ЗЗРК: 1. Изравняване на командировъчните средства на командированите служители от Министерството на културата в българските културни институти в чужбина по Наредбата за дългосрочните командировки при задграничен мандат, а не по Наредбата за дългосрочните командировки в чужбина, както е в момента. Към момента, служителите на БКИ са единствените български представители зад граница, заплащани по Наредбата за дългосрочните командировки в чужбина (НДКЧ) от 2006 г., която определя в пъти по-малко заплащане от настоящата Наредба за дългосрочните командировки при задграничен мандат, по която биват заплащани всички командировани служители от другите министерства, при идентични обстоятелства и работни задачи. Това заплащане не е актуализирано повече от 20 години /от 2005 година/, от когато не е актуализирана и самата наредба. Това, разбираемо, прави заплащането на служителите в БКИ в несъответствие с инфлационните процеси, настъпили през този период, както и със стандартна на страните, в които работят. Предлагаме в чл. 17, (8) да бъде направена следната промяна: Настоящият текст: „.....Специфичните условия и редът за дългосрочното командироване в чужбина се определят с наредба на Министерския съвет“, Да бъде заменен с: „.....Специфичните условия и редът за дългосрочното командироване се определят с наредба на Министерския съвет, като размерите и условията за запла</p>	22.04.2026 13:29
---	---------------------------	--	------------------

щане на командировъчните средства се определят съгласно Наредбата за командировъчните средства при задграничен мандат по чл. 71, ал. 2 от Закона за дипломатическата служба.“ 2. Предлагаме в чл.17, ал.3 да отпадне изречението „Директорите на българските културни институти в чужбина не могат да бъдат назначавани за повече от два мандата.“ Този текст нарушава принципа на равнопоставеността, подобно ограничение е изолирано и без аналог в ЗЗРК. В Закона за закрила и развитие на културата е възприет общ модел на управление, чрез срочни договори на конкурсен принцип, без ограничение в броя на мандатите. Въведеното подобно ограничение само за директорите на културните институти в чужбина – второстепенни разпоредители, представлява отклонение от общия законодателен подход, което не е системно обосновано и нарушава принципа на равнопоставеност и представлява дискриминация. 3. Предлагаме в чл.17, ал.7 да се допълни със следния текст „Заплащането на служителите в тези институти се извършва, съгласно „Наредбата за прилагане на Класификатора на длъжностите в администрацията“, като се определят конкретните длъжности, изискванията за тях, както и съответните нива на основно месечно възнаграждение.“ По този начин се гарантира, че възнагражденията са обвързани с реалните изисквания на длъжността, както и осигурява прозрачност, справедливост и съответствие с практиките в държавната администрация. Така пълният текст на алинея 7 ще бъде: (7) (Нова – ДВ, бр. 16 от 2024 г., в сила от 23.02.2024 г.) Минималната образователно-квалификационна степен и професионалният опит, необходими за заемане на длъжности в българските културни институти в чужбина се определят в класификатор на длъжностите в българските културни институти в чужбина, утвърден от министъра на културата. Заплащането на служителите в тези институти се извършва, съгласно „Наредбата за прилагане на Класификатора на длъжностите в администрацията“, като се определят конкретните длъжности, изискванията за тях, както и съответните нива на основно месечно възнаграждение. Тъй като в момента служителите в българските културни институти в чужбина получават единствено минимална работна заплата, техните професионални и образователни квалификации не намират адекватно отражение в доходите им. Въвеждането на класификатор на длъжностите и заплащане по „Наредбата за прилагане на Класификатора на длъжностите в администрацията“ осигурява

		прозрачност, справедливост и съответствие с практиките в държавната администрация. По този начин се гарантира, че възнагражденията са обвързани с реалните изисквания на длъжността, което повишава мотивацията и професионализма на персонала. С уважение, Екип на БКИ Скопие РС Македония	
--	--	---	--

7	Светла Дионисиева	<p>Допълнение към вече подаденото становище на Българския културен институт Лондон</p> <p>С оглед пълнотата на изложените предложения, моля да бъдат приети и следните допълнителни точки като неразделна част от вече подаденото становище на Българския културен институт Лондон:</p> <p>6. Изрично нормативно уреждане на възможността българските културни институти в чужбина да реализират собствени приходи от продажба на билети и да използват тези средства за хонорари и културна дейност</p> <p>Считаме за необходимо изрично и нормативно да бъде уредена възможността българските културни институти в чужбина да реализират собствени приходи от продажба на билети за организирани от тях културни събития, включително концерти, спектакли, прожекции, литературни вечери, изложби и други прояви, както и да използват постъпленията от тези приходи за изплащане на хонорари на участващи артисти, автори, преводачи, лектори и други професионални участници, както и за покриване на разходи, пряко свързани с осъществяването на културната им дейност.</p> <p>Подобна възможност съответства и на международноправната рамка, уреждаща дейността на културните центрове между Република България и Обединеното кралство, която допуска събиране на такси за определени дейности и прояви. Поради това е необходимо вътрешната нормативна уредба и административната практика по отношение на българските културни институти в чужбина да бъдат приведени в ясно съответствие с тази възможност, така че тя да може да бъде реално и законосъобразно прилагана. Липсата на такава ясно уредена възможност на практика затруднява организирането на по-мощни и конкурентоспособни културни прояви, ограничава гъвкавостта на институтите и пречатства възможността им да изградят по-устойчива и адекватна на местната среда културна програма.</p> <p>7. Изрично гарантиране, че привлечените дарения и други собствени приходи не водят до намаляване на държавната субсидия</p> <p>Считаме за необходимо изрично да бъде гарантирано, че привлечените дарения и други собствени приходи на българските културни институти в чужбина не водят до намаляване на държавната субсидия за съответния институт.</p> <p>При липсата на такава уредба на практика се обезсмислят усилията за привличане на външна подкрепа, ограничават се инициативността и възможностите за изграждане на устойчиви партньорства и се възпрепятства развитието на по-стабилна, гъвкава и конкурентоспособна културна програма. Поради това пред</p>	22.04.2026 11:55
---	-------------------	---	------------------

		лагаме да бъде предвидена ясна нормативна гаранция, че даренията, спонсорствата и другите привлечени собствени средства на българските културни институти в чужбина имат допълващ, а не заместващ характер по отношение на държавното финансиране.	
--	--	--	--

8	Светла Дионисиева	<p>СТАНОВИЩЕ на Българския културен институт Лондон относно необходимостта от промени в Закона за закрила и развитие на културата, засягащи дейността на българските културни институти в чужбина Уважаеми г-н Министър, Българският културен институт Лондон подкрепя необходимостта от изменение и актуализация на Закона за закрила и развитие на културата. Позволявам си да представя настоящото становище с конкретни предложения, насочени към преодоляване на дългогодишни проблеми, свързани със статута, финансирането, кадровото обезпечаване и условията на работа на българските културни институти в чужбина. През последните години директорите на всички 11 български културни институти зад граница нееднократно и солидарно са поставяли въпроса за необходимостта от преразглеждане на нормативната база, уреждаща дейността на тези институции. Натрупаната практика ясно показва, че в сегашния си вид уредбата не отчита в достатъчна степен спецификата на работата в международна среда, нито реалните икономически, административни и професионални условия, при които функционират институтите. В тази връзка си позволявам да обобщя следните предложения: 1. Отпадане на ограничението за не повече от два мандата за директорите на българските културни институти в чужбина Предлагаме да отпадне изречението в чл. 17, ал. 3, съгласно което „Директорите на българските културни институти в чужбина не могат да бъдат назначавани за повече от два мандата.“ Това ограничение представлява отклонение от общия подход в Закона за закрила и развитие на културата, където не е възприет подобен принцип за останалите културни институции. Следователно е налице различно третиране на една конкретна категория директори, без достатъчно системна и убедителна обосновка. Наред с това спецификата на работата в чужбина предполага висока стойност на приемствеността, натрупания опит, устойчивите партньорства и институционалната памет. В международната културна дейност доверието се изгражда трудно и дългосрочно, а ефективността на един директор често е пряко свързана именно с възможността да развива започнати политики и отношения в по-дълъг хоризонт. Поради това считаме, че заемането на длъжността директор на български културен институт в чужбина следва да зависи от професионалните качества, постигнатите резултати и конкурсното начало, а не от предварително установено формално ограничение в броя на мандатите. 2. Изравняване на</p>	21.04.2026 20:30
---	-------------------	---	------------------

командировъчните средства на служителите на българските културни институти в чужбина с режима на задграничния мандат Към момента служителите на българските културни институти са единствените български представители зад граница, които се заплащат по Наредбата за дългосрочните командировки в чужбина, вместо по Наредбата за командировъчните средства при задграничен мандат, приложима за командированите служители от други министерства при сходни условия и отговорности. Това води до съществена неравнопоставеност. Размерите на средствата, определяни по действащия за нас режим, са чувствително по-ниски и не са актуализирани от дълъг период, което ги прави несъответни както на настъпилите инфлационни процеси, така и на реалните разходи за живот в държавите, в които работят българските културни институти. Тази нормативна уредба поставя служителите на БКИ в обективно по-неблагоприятно положение спрямо други категории български служители зад граница, без да е налице убедително основание за подобно различно третиране. Поради това предлагаме в чл. 17, ал. 8 да бъде предвидено, че специфичните условия и редът за дългосрочното командироване се определят с наредба на Министерския съвет, като размерите и условията за заплащане на командировъчните средства се определят съгласно Наредбата за командировъчните средства при задграничен мандат по чл. 71, ал. 2 от Закона за дипломатическата служба. 3. Увеличаване на месечното възнаграждение по трудов договор в евро на служителите, командировани в българските културни институти в чужбина Към настоящия момент месечното възнаграждение по трудов договор в евро на служителите, командировани в българските културни институти в чужбина, е на необосновано ниско ниво и не съответства на характера, обема и отговорността на изпълняваната дейност. Работата в задграничните културни институти изисква висока степен на професионална подготовка, административен капацитет, организационна гъвкавост, езикова компетентност, способност за представителност и умение за изграждане на международни партньорства. Наред с това тези длъжности предполагат сериозна отговорност при представянето на българската култура и държава в международна среда. Въпреки това месечното възнаграждение по трудов договор в евро продължава да бъде определяно на ниво, което не отразява реалната тежест и специфика на тази дейност и не създава достатъчни условия за привличане и задържа

не на подготвени професионалисти. Поради това предлагаме месечното възнаграждение по трудов договор в евро на командированите служители в българските културни институти в чужбина да бъде увеличено от минимално към поне средно ниво за съответната длъжност и професионална категория. 4. Въвеждане на диференциран подход при определянето на субсидиите за българските културни институти в чужбина. Считаме за необходимо при определянето на субсидиите и финансовото обезпечаване на българските културни институти в чужбина да бъде въведен диференциран подход, основан на обективни икономически показатели и на спецификата на средата, в която функционира съответният институт. Не е нито справедливо, нито практически обосновано институти, разположени в държави и градове с коренно различни ценови равнища, валутни режими и административни условия, да бъдат финансирани по еднаква или сходна логика. Разходите за наеми, транспорт, услуги, техническо обезпечаване, логистика, местни възнаграждения и партньорски формати се различават съществено в отделните държави. В случая на Българския културен институт Лондон тази специфика е особено ясно изразена. Лондон е сред най-скъпите градове в Европа и в света. Наред с това дейността в Обединеното кралство се осъществява в условията на Брекзит, което създава допълнителни административни, финансови и организационни затруднения. Следва да се отчете и обстоятелството, че разходите се извършват в британски лири, чийто курс е значително по-висок от този на еврото, поради което при превалутиране на бюджетни средства реално се генерират загуби, които чувствително намаляват ефективния размер на субсидията. Ето защо предлагаме да бъде предвиден механизъм, при който субсидиите на българските културни институти в чужбина се определят не по единен формален модел, а съобразно обективни критерии като местна икономическа среда, валута, разходи за издръжка, административна тежест и специфика на приемащата държава. 5. Въвеждане на диференциран подход при определянето на щатната численост на българските културни институти в чужбина според реалния обем, интензивност и специфика на дейността им. Считаме, че наред с необходимостта от диференциране на финансовото обезпечаване следва да бъде отчетена и значителната разлика в обема, интензивността и сложността на работата, извършвана от отделните български културни институти в чужбина. Не всички институти функцион

ират в еднаква среда, при еднакви мащаби на културна дейност, партньорска мрежа, административна натовареност и обществено очакване. Поради това не е целесъобразно щатната обезпеченост на всички институти да бъде разглеждана по единен модел, без оглед на конкретните условия, в които те работят. В определени случаи, особено в големи и динамични международни културни центрове, настоящият минимален състав не съответства на реалния обем задачи и не позволява пълноценно изпълнение на функциите на института. В частност дейността на Българския културен институт Лондон се осъществява в среда с изключително висока интензивност, широк обхват на събития, множество партньорства и значителна административна, организационна и представителна натовареност. При тези условия съществуващият състав от директор и един сътрудник е крайно недостатъчен за обезпечаване на цялостната дейност на института. Поради това предлагаме да бъде предвидена възможност за диференциране на щатната численост на българските културни институти в чужбина според обективни критерии, свързани с обема и спецификата на работа, като за Българския културен институт Лондон бъде разкрита допълнителна щатна бройка за втори сътрудник. В заключение бих искала да подчертая, че българските културни институти в чужбина са съществен инструмент на държавната културна политика и на културната дипломация на Република България. Ако държавата действително разглежда културата като стратегически сектор и като част от международното присъствие на България, е необходимо нормативната уредба да осигури на тези институти по-справедливи условия, по-адекватно финансово и кадрово обезпечаване и по-устойчива организационна рамка. Убедена съм, че отчитането на тези въпроси в предстоящите законодателни промени би било важна стъпка към по-реалистична, справедлива и ефективна политика спрямо българските културни институти в чужбина.

9	contact@ccbulgarie.com	<p>СТАНОВИЩЕ на Български културен институт в Париж относно проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата Уважаеми г-н Министър, Български културен институт в Париж подкрепя необходимостта от изменение и актуализация на Закона за закрила и развитие на културата, като бих си позволила да дам становище и отправя предложение за допълнителна промяна, засягаща дейността на Българските културни институти в чужбина. В многократни писма, подписани солидарно от всички 11 директори на институтите ни зад граница, сме настоявали за преразглеждане и промяна в нормативната база, регламентираща статута и заплащането на служителите в еази организации. В настоящото становище, бих обобщила исканията в две предложения за промяна в чл. 17 на ЗЗПК: 1. 1. Изравняване на командировъчните средства на командированите служители от Министерството на културата в българските културни институти в чужбина по Наредбата за дългосрочните командировки при задграничен мандат, а не по Наредбата за дългосрочните командировки в чужбина, както е в момента. Към момента, служителите на БКИ са единствените български представители зад граница, заплащани по Наредбата за дългосрочните командировки в чужбина (НДКЧ) от 2006 г., която определя в пъти по-малко заплащане от настоящата Наредба за дългосрочните командировки при задграничен мандат, по която биват заплащани всички командировани служители от другите министерства, при идентични обстоятелства и работни задачи. Това заплащане не е актуализирано повече от 20 години /от 2005 година/, от когато не е актуализирана и самата наредба. Това, разбираемо, прави заплащането на служителите в БКИ в несъответствие с инфлационните процеси, настъпили през този период, както и със стандартна на страните, в които работят. Предлагам в чл. 17, (8) да бъде направена следната промяна: Настоящият текст: „.....Специфичните условия и редът за дългосрочното командироване в чужбина се определят с наредба на Министерския съвет“, Да бъде заменен с : „.....Специфичните условия и редът за дългосрочното командироване се определят с наредба на Министерския съвет, като размерите и условията за заплащане на командировъчните средства се определят съгласно Наредбата за командировъчните средства при задграничен мандат по чл. 71, ал. 2 от Закона за дипломатическата служба.“ 2. Предлагам в чл.17, ал</p>	21.04.2026 20:22
---	------------------------	---	------------------

	<p>.3 да отпадне изречението „Директорите на българските културни институти в чужбина не могат да бъдат назначавани за повече от два мандата.“ Този текст нарушава принципа на равнопоставеността, подобно ограничение е изолирано и без аналог в ЗЗРК. В Закона за закрила и развитие на културата е възприет общ модел на управление чрез срочни договори и конкурсно начало, без ограничение в броя на мандатите. Въведеното подобно ограничение само за директорите на културните институти в чужбина представлява отклонение от общия законодателен подход, което не е системно обосновано и нарушава принципа на равнопоставеност.</p>	
--	--	--

10	Марина Василева	<p>Уважаеми г-н Министър, С настоящото становище изразявам подкрепа за основната посока на предложението ЗИД на ЗЗРК. Необходимостта от тази реформа е безспорна, тъй като действащият модел на финансиране и управление на държавните културни институти е достигнал своите структурни ограничения и не осигурява нито предвидимост, нито условия за развитие и показва системен дисбаланс, който не може да бъде преодолян без целенасочена законодателна намеса. Именно поради тази причина е от съществено значение предлаганите промени да бъдат прецизирани още на законово ниво, така че да създадат реални условия за развитие, а не единствено нов механизъм за преразпределение на ограничен ресурс. В този контекст формулирам следните ключови бележки и предложения: На първо място, по отношение на модела на финансиране и категоризация на държавните културни институти, считам, че в законопроекта следва да бъдат по-ясно заложили принципи и гаранции, които да ограничат риска от задълбочаване на съществуващите дисбаланси. Въвеждането на категоризация и нови механизми за разпределение на средства е необходима стъпка, но при липса на компенсаторни механизми съществува риск институти в демографски, икономически и инфраструктурно по-уязвими райони да бъдат поставени в трайно неблагоприятна позиция. В тази връзка е необходимо в бъдещия модел да бъдат изрично разпознати фактори като регионален контекст, достъп до публика, обхват на дейността и обществен ефект. В същия контекст следва да се отчете, че държавните културни институти не могат да бъдат единственият носител на културната система. Днешният модел ги поставя едновременно в условия на недофинансиране за качествена промяна и на привилегирован достъп до основния ресурс, което създава фалшиво противопоставяне между институционален и независим сектор. Поради това считам за необходимо да се обсъди въвеждането на минимален гарантиран дял за проектно и програмно финансиране извън държавните културни институти, както и целенасочено укрепване на Национален фонд „Култура“ като реален публичен донор. На следващо място, по § 16 (чл. 23а), смятам, че въвеждането на възможност за възлагане на държавни задачи и изпълнение на национални програми е правилна стъпка, която може да даде нов инструмент за провеждане на културна политика. За да бъде този инструмент ефективен, е необходимо на законово ниво да се въведат минимални гаранции за неговото прилагане,</p>	21.04.2026 13:15
----	-----------------	---	------------------

включително ясни критерии, срок, бюджет и очакван обществен резултат. В противен случай съществува риск от непрозрачно пренасочване на ресурс и ограничаване на институционалната автономност. В тази връзка следва да се изгради по-ясна връзка между стратегическото планиране на културните институти и механизма на държавната задача. Подкрепям въвеждането на стратегически планове и годишни отчети, но считам, че може да се предвиди и подаване от всички директори на културни институти на кратка рамка за приоритетите и дейностите за следващата година, например до 30 август. Това би позволило инструментът „държавна задача“ да се използва като средство за насърчаване на развитие, международна мобилност, нови художествени проекти, интердисциплинарни формати и достигане до публики в региони с ограничен достъп до културно съдържание, а не като инструмент за централизирано влияние. В същия контекст считам, че в чл. 23а, ал. 3 следва изрично да се уточни, че съвместните продукции включват и взаимодействието между публичния и частния сектор. Подобно уточнение ще насърчи партньорствата между държавните културни институти, независимите организации и професионалните артисти и ще допринесе за изграждането на по-свързана и устойчива културна среда. По отношение на предвидените изменения в културния календар следва да се гарантира, че те няма да доведат до ограничаване на възможностите за международно участие, професионални пазари и други форми на културно присъствие извън страната, които са ключови за развитието и видимостта на българската култура. По отношение на регистрите считам, че законопроектът е в правилната посока, но тяхната ефективност ще зависи от начина на прилагане. При регистъра на културните организации следва да се избегне дублирането на данни чрез максимално използване на служебен обмен на информация с публичните регистри. В случай че това не бъде осигурено, срокът за подаване на годишен отчет следва да бъде съобразен със сроковете на годишната финансова отчетност (30 юни) и изтеглен до 15 юли. При регистъра на професионалните артисти и специалисти в областта на културата ЗИД на ЗЗРК прави важна стъпка спрямо досегашната рамка и отговаря по-добре на реалността на сектора, в който свободните професии и проектната работа са широко разпространени. Но именно защото законът прави тази стъпка, считам, че предназначението на регистъра следва да бъде по-ясно изведено к

ато инструмент за улесняване на достъпа до публични ресурси и програми за подкрепа, като източник на надеждна статистическа информация за изследвания и политики и като средство за оптимизиране на административните процедури в културния сектор. Това е в пълно съответствие и с констатацията в оценката на въздействието, че досегашната рамка не е определяла достатъчно ясно ролята на регистъра като инструмент за формиране, прилагане и оценка на културната политика. В тази връзка считам, че подходът към заличаването и в двата регистъра следва да бъде преосмислен. В проекта неподаването на годишен отчет води до заличаване както на културните организации, така и на физическите лица. Това придава на регистрите твърде силен санкционен характер и влиза в напрежение с тяхната основна функция като инструмент за картографиране, анализ и наблюдение на сектора. По-удачно решение би било въвеждането на статус „неактивен“, който да позволява запазване на данните и проследимост във времето, без да се губи административната и аналитичната стойност на натрупаната информация. Това е особено важно в културния сектор, където проектната, сезонната и цикличната активност са обичайни и временното отсъствие на отчет не следва автоматично да води до институционално или професионално заличаване от общата картина на сектора. Считам също, че Министерството на културата следва да публикува ежегоден доклад за динамиката на двата регистъра. При срок за отчет на индивидуалните артисти до 15 май докладът може да бъде публикуван до 30 юни, а при изместване на срока за организациите до 15 юли - съответно до 30 август. Докладът следва да съдържа обобщени данни за сектора, като минимум броя на вписаните лица и организации, тяхното разпределение по изкуства, други релевантни характеристики, както и изводи и предложения за политики и мерки за подобряване на работната среда в сектора в следващ период. По този начин ще се създаде възможност данните от регистрите да имат пряко и навременно отражение върху планирането на мерки и върху изготвянето на проекта за държавния бюджет за следващата година. Без такъв механизъм съществува риск регистрите да акумулират данни, които не се превръщат в управленски решения. По отношение на използваната терминология считам, че е необходимо допълнително прецизиране. Разбирам логиката за замяна на понятието „културни ценности“ с „културни продукти“, вероятно с оглед избяг

ване на колизия със Закона за културното наследство. В същото време терминът „продукт“ въвежда силно пазарна конотация, която не отразява в пълнота спецификата на културната дейност, особено в областта на сценичните изкуства и нематериалното творчество. Поради това считам за по-адекватно използването на понятието „културно съдържание“, което отразява както процеса на създаване, така и неговото представяне и разпространение, без да редуцира културната дейност до икономическа категория. В този смисъл предлагам съответната замяна да бъде отразена и в дефиницията, като тя се преформулира по начин, който запазва акцента върху художествената, духовната и културната стойност. Предлагам: „Културно съдържание“ е резултат от дейност в областта на културата, който има художествена, духовна или културна стойност и е предназначен за създаване, представяне и/или разпространение пред публика. Същевременно предлаганата дефиниция за „професионална дейност в областта на културата“, обвързана с наличието на специализирани познания, образование и опит, създава риск от прекалено стеснително тълкуване, което не отчита реалната структура на сектора. В практиката значителна част от професионалистите в културата, особено в областта на съвременните изкуства, музикалната индустрия и творческите индустрии, се развиват извън формалните образователни траектории или чрез комбиниране на различни форми на обучение и практика. Поради това считам, че дефиницията следва да бъде прецизирана така, че да отчита не само формалното образование, но и доказуемата професионална дейност и практика като равностоен критерий. Предложение за редакция на „професионална дейност“: „Професионална дейност в областта на културата“ е дейност, която се осъществява с цел създаване, изпълнение, разпространение, управление или техническо обезпечаване на културно съдържание и се извършва от лица, притежаващи необходимите знания, умения и/или професионален опит, независимо от начина на тяхното придобиване. В заключение, подкрепям основната насока на законопроекта, като считам, че чрез допълнително прецизиране той може да се превърне в реален инструмент за по-предвидима, балансирана и устойчива културна политика. С уважение, Марина Василева - експерт културни политики

11	Българска музикална асоциация	<p>СТАНОВИЩЕ на Българска музикална асоциация относно проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата Уважаеми г-н Министър, Българска музикална асоциация изразява своята силна подкрепа за необходимостта от допълване и надграждане на Закона за закрила и развитие на културата, както и за въвеждането на инструменти за по-детайлно наблюдение, категоризация и модернизирание на системата за финансиране на държавните културни институти, както и за превръщането на регистъра на културните организации и регистъра на професионалните артисти и специалисти в областта на културата в реално работещи инструменти на културната политика. Българската музикална асоциация неколkokратно е изпращала предложения до Министерството на културата и до Комисията по култура и медии както относно допълването на чл. 23а, касаещ финансирането на държавните културни институти в областта на сценичните изкуства, така и относно функционирането на регистъра на професионалните артисти и специалисти в областта на културата. Поддържа становището, че съществуващата към момента система и методика на финансиране не е ефективна. Тя не само възпрепятства развитието на културните институти, но и реално ограничава тяхната дейност и изпълнението на обществените им функции. Необходими са промени в областта на държавното финансиране на сценичните изкуства, които да осигурят по-добра предвидимост при планирането на средствата, по-добро управление и възможности за растеж и развитие на културните институти. В тази връзка многократно сме предлагали обвързване на единните разходни стандарти с коефициент към минималната работна заплата, което ще позволи своевременно индексирание на субсидията и ще компенсира влиянието на инфлационните процеси. Друг ключов елемент за осигуряване на устойчивост на държавните културни институти и създаването на качествени културни продукти, достъпни за публиката в цялата страна, е гарантирането чрез закона на справедливо заплащане на работещите в тях. По § 4. Създава се чл. 4а Настоящият законопроект предлага сериозна промяна в системата на финансиране на държавните културни институти, но тази промяна е делегирана на бъдеща наредба, която все още не е публикувана. Това означава, че на този етап се обсъжда бъдещата рамка, но не и реалният механизъм, по който ще се разпределят ресурсите и ще с</p>	21.04.2026 11:18
----	-------------------------------	---	------------------

е осъществява наблюдението и оценката на системата. Самият проект изрично предвижда с новия чл. 4а условията и редът за категоризиране на държавните културни институти, тяхното финансиране въз основа на категориите, както и наблюдението, анализът и оценката на дейността им да се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на културата. Същевременно в закона не са заложени достатъчно ясни параметри и минимални критерии, които да очертаят методологията на категоризация, което може да породи съществени рискове за държавните културни институти. Особено проблематично би било, ако критериите и финансовите последици от категоризацията стъпят основно върху количествени показатели или се ограничат само до социални или само до икономически измерители. При подобен подход малките институти и тези в демографски и икономически по-уязвими региони лесно могат да изглеждат неефективни, не защото не са необходими и не изпълняват своите функции, а защото работят в по-неблагоприятен контекст. При подобен модел може да се очаква навлизане в спирала на отслабване - ограничен ресурс, ограничена численост, редуцирана програма, отслабен екип и в перспектива фактическо свиване на ролята на института. Ето защо е необходимо системата да включва компенсаторни и стимулиращи механизми, които да не фиксират отделни институти в трайно неравностойно положение, а да позволяват развитие в рамките на съответния вид културен институт. Оценката на въздействие изрично посочва, че въведените категории ще определят стандартите на финансиране и ще влияят пряко върху възнагражденията и осигуряването на заетите в държавните културни институти. Съгласно представените данни около 85% от разходите на тези институти са за персонал. При такъв профил на разходите натискът върху заплащането и кадровата устойчивост е практически неизбежен в случай на ограничаване на публичния ресурс. Съществува опасност от дисбаланс във възнагражденията и текучеството на заетите кадри в културните институти. В хипотеза на промяна на модела на финансиране и потенциално намаляване на обема на финансовите средства е от съществено значение да се уточни дали ще бъдат запазени действащите и вече утвърдени от Министерството на културата щатни поименни разписания, както и дали ще бъде въведена нова нормативно определена численост на персонала в зависимост от категорията на съответния институт. Необходимо е съ

що да се изясни предвижда ли се условията на действащите браншови колективни трудови договори и споразумения да бъдат запазени или ще бъде въведена нова система и формула за определяне на възнагражденията по отделните длъжности. В предложения модел липсва и достатъчно ясен фокус върху човешкия ресурс като основен носител на културния процес, особено в сферата на сценичните изкуства. Предвидените механизми са насочени предимно към публиките, финансовите измерения и регулацията на културния пазар, без да се отчита в достатъчна степен качеството на труд, стандартът на живот и дългосрочното развитие на артистите и специалистите, които работят в тези институции. Това създава опасност да се развива политика на централизация, категоризация и преразпределение на ресурси, без едновременно с това да се провежда политика за развитие на хората, които създават културното съдържание. При положение че сценичните изкуства са живите изкуства и най-големият им актив са хората, липсата на реален анализ на кадровия потенциал, заетите в момента, тези в предпензионна и пенсионна възраст, както и подготвящите се кадри, създава предпоставка реформата да бъде въведена без оценка на дългосрочните ѝ ефекти върху устойчивостта на сектора. В този контекст съществува и опасност от задълбочаване на дисбалансите между националните и държавните културни институти, което би довело до концентрация на ресурс в ограничен брой структури. Това от своя страна ще има отражение не само върху текущата дейност, но и върху системата за подготовка на кадри в областта на сценичните изкуства, където броят на обучаващите се е значително по-висок от капацитета на националните институти да ги поемат. Бъдещият стимул за растеж и за разпределяне на този скъп човешки ресурс из страната ще стане крайно непривлекателен, ако държавните институти бъдат поставени в условия, при които не могат да развиват свободно дейността си, да показват продукцията си в по-широк обхват и да изграждат устойчива перспектива за реализация на кадрите. Косвените щети от подобен модел могат да се окажат по-големи и по-дълготрайни от непосредствените бюджетни ефекти. Необходимо е следните дейности - турнетата в страната и чужбина, копродукциите и образователните програми, изрично да бъдат разпознати като приоритетни индикатори в системата за категоризация и финансиране на сценичните изкуства. Следва също така да се изясни дали предлагани

те промени в категоризацията биха довели до промяна в статута на държавните културни институти, включително евентуалното им трансформиране в регионални структури и прехвърляне към финансиране от общините. Към настоящия момент липсват данни за наличие на необходимата готовност от страна на общините, включително постигнато съгласие относно подобен подход, което може да доведе до сериозни турбуленции в системата на сценичните институти. Остава и въпросът как новото райониране и евентуалната организация на финансирането ще се отразят върху географския обхват на дейност на културните институти. Следва да се отчете, че те функционират в различни социални и икономически контексти. Предвиждането на една обща наредба за всички културни институти по чл. 4а може да бъде концептуално удобно от гледна точка на административното управление, но би могло да крие рискове за отделните подсектори в културата. В обхвата на такава наредба попадат както сценичните изкуства, така и музеите, библиотеките и дейностите по опазване на културното наследство. При прилагането на единна регулационна логика към тези по своя характер несъпоставими дейности би могло да не бъде отчетена спецификата на всеки от подсекторите. По § 7. В чл. 7 се правят следните изменения и допълнения 3. Създава се ал. 7: „(7) Директорите на държавни културни институти по ал. 1: въз основа на концепцията по ал. 5 изготвят стратегически план за развитието на културния институт за срока по ал. 4, който се одобрява от министъра на културата в съответствие с чл. 2;“ Предложението за изготвяне от директорите на стратегически планове за развитие може да бъде полезен инструмент, който да гарантира по-добро управление на културните институти. В същото време обаче изискването тези планове да бъдат одобрявани от министъра, освен че ще доведе до допълнителна административна тежест за Министерството на културата, създава условия за прекомерен контрол и намеса в автономността на държавните културни институти. За да се избегне това, е необходимо да се осигури прозрачност на целия процес, като одобрението се основава на ясни, предварително разписани и публично достъпни критерии, а не на субективна преценка. В противен случай се създават предпоставки за политизация през целия управленски цикъл, от стратегическото планиране до оценката на изпълнението, което отслабва ролята на директорите като носители на художествена и управленска

визия. По § 16. В чл. 23а се правят следните изменения и допълнения 1. В ал. 1 се създават т. 3 и 4: „3. реализиране на държавна задача, поставена от министъра на културата, свързана с популяризиране на автори, произведения, изпълнители и събития, с цел развитието на българската култура; 4. изпълнение на национални програми за развитие на изкуствата и културата, одобрени с решение на Министерския съвет.“ Предложените нови т. 3 и 4 в чл. 23а въвеждат възможност министърът на културата да възлага държавни задачи, които в значителна степен са свързани с репертоарната политика и програмната дейност на държавните културни институти. Подобен подход води до допълнително централизиране на процесите по планиране и управление на дейността и ограничаване на институционалната автономност, включително при избора на заглавия, автори, партньори и формати. Така се отварят възможности за индиректно влияние върху художествените решения, за изместване на приоритетите към краткосрочни или конюнктурни цели, както и за селективно насочване на ресурс към определени автори, произведения или събития. Това е в напрежение с принципите на децентрализация, заложиени в ЗЗРК. С оглед на това, и за да се използва тази възможност за пълноценно изпълнение на приоритетите на националната културна политика, е необходимо да бъдат дефинирани ясни критерии, определен срок, бюджет, очакван обществен резултат и публично мотивиран акт, така че този инструмент да не се превърне в канал за селективно пренасочване на ресурс. 3. Алинея 3 се изменя така: „(3) Формулите за разпределение на средствата по ал. 2 се състоят от основен и допълнителни компоненти: основен компонент, който се определя за съответна група държавни културни институти спрямо тяхната категория, съгласно наредбата по чл. 4а. допълнителни компоненти, които отчитат: а) спецификата на държавните културни институти и са определени в наредбата по чл. 4а; б) реализирани съвместни продукции с други културни организации и професионални артисти; в) ограничаването на дейността в изпълнение на противоепидемични мерки, извънредно положение и други форсмажорни обстоятелства, определени със закон или въведени с друг акт на държавен орган.“ Предлагаме точка б да се редактира така: „б) реализирани съвместни продукции с други културни организации и професионални артисти, както от публичния, така и от частния сектор;“ Към посочените допълнителни компоненти

ти предлагаме да се включат: допълнителни компоненти, които стимулират разпространението на културни продукти в периферни и икономически необлагодетелствани региони, с ограничен достъп до културно съдържание; допълнителни компоненти, на базата на реално извършени разходи за реализиране на турнета в страната и чужбина. Предложенията за включване на тези допълнителни компоненти са обосновани от нуждата да се преодолее дефицитът от качествено културно съдържание извън големите градски центрове, да се разшири публиката на културните институти, както и да се удължи животът на създадените от културните институти сценични произведения. Представянето на българската култура в чужбина е един от основните приоритети в културната ни политика и би следвало да се стимулира и чрез насърчаване на международната мобилност на културните ни институти. По § 15. В чл. 21, ал. 1, изречение първо се изменя така: „Министърът на културата внася ежегодно в Министерския съвет културен календар на национално значими събития и чествания.“ Предложеното изменение в чл. 21, ал. 1, създава предпоставки за съществено стесняване на обхвата на подкрепяните дейности. Необходимо е да се уточни дали тази промяна премахва възможността за финансиране на национални прояви и чествания, свързани с външнополитическите приоритети на държавната политика в областта на културата, включително значими международни събития, както е предвидено в действащия текст на закона. Подобна промяна би довела до отпадане на подкрепата за редица важни международни участия, както и до ограничаване на експортно ориентирани дейности, които са съществен елемент от културната дипломация на страната. Участието в международни форуми, фестивали и професионални пазари е ключово за разширяване на достъпа на българските културни продукти до нови аудитории и за повишаване на тяхната конкурентоспособност. Подобно стесняване противоречи на утвърдените европейски практики, които насърчават активното участие в международното културно сътрудничество като инструмент за икономическо развитие, межкултурен диалог и устойчив растеж на творческите индустрии. В допълнение към националния културен календар като инструмент за финансиране на ключови събития, считаме за необходимо да се разработи и функционален културен календар, обединяващ програмите на държавните културни институти, гостуващи събития и проекти на независими културни организи

и по места. Подобен инструмент ще подпомогне координацията и планирането, както и разпределението на публиките по интереси. Предложения за промени в регистъра на културните организации и професионалните артисти и специалисти в областта на културата. Считаме, че предложеното надграждане на регистрите е обосновано и съответства на целите, които те следва да изпълняват. Наред с това, при изработването на наредбата за тяхното функциониране следва изрично да се предвиди максимално използване на данни, събирани по служебен път, с оглед съществено ограничаване на административната тежест, както за МК, така и за организациите и артистите. В противен случай съществува риск от създаване на допълнителни административни бариери за участие, което би компрометирало ефективността на регистрите като инструмент с реална аналитична и управленска стойност. Следва особено внимателно да се отчете спецификата на свободните професии, самонаетите лица и проектната заетост в сектора. Самият проект предвижда ежегоден отчет и възможност за заличаване. В този вид съществува вероятност регистрите да започнат да функционират не толкова като инструмент за картографиране и анализ на сектора, а като санкционен механизъм. По отношение на регистъра на културните организации е важно да се събира и анализира информация за това кои културни организации управляват културни пространства. Това би позволило разработването на по-адекватни публични политики за управление, поддръжка и развитие на този ключов сегмент от културната инфраструктура в страната, включително въз основа на съществуващи данни и наблюдения за мрежата от културни пространства на национално и местно ниво. Българската музикална асоциация подкрепя мерките за промяна на законодателството, насочени към укрепване на системата на сценичните изкуства, гарантиране на справедливи условия на труд и създаване на стимули за развитие и повишаване на конкурентоспособността на културните организации и артисти. В същото време считаме, че ако посочените въпроси не бъдат ясно уредени още на законово ниво, има възможност реформата да доведе до концентрация на ресурс, отслабване на културната мрежа в страната, ограничаване на художествената автономия и подценяване на човешкия ресурс като основен фактор за развитието на живите изкуства. В тази връзка настояваме като следваща стъпка в процеса на реформа да бъде инициатирано разработването на самостоятелен

		<p>Закон за сценичните изкуства, който да създаде цялостна, устойчива и предвидима рамка за развитие на сектора. Отново обръщаме внимание, че каквито и реформи да бъдат предприети в областта на културата, ако не бъдат аргументирани и съпътствани от увеличение на общия обем на финансиране, те няма да постигнат устойчив ефект. При липса на допълнителен ресурс съществува риск промените да доведат единствено до преразпределение на ограничени средства, без реално да се подобрят условията за развитие на сектора. С уважение, Българска музикална асоциация</p>	
12	Drago Ivanov	<p>Здравейте! Не смятате ли за удачно с това изменение в ЗЗРК и предвид приключването на инвестицията за дигитализация на архивите да се добавят текстове за отговорността на Министерството на културата за Електронната платформа за дигитално съдържание в т.ч. да се предвиди и издаването на наредба - кой, кога, какво публикува в платформата и най-вече кой отговаря за осигуряване на нейната работоспособност и кой отговаря за каченото дигитално съдържание. Това е единствения начин да се гарантира устойчивост на изразходваните по ПВУ средства тъй като в момента платформата не фигурира в законодателството. Моля да разгледате предложението ми, защото въпреки, че мисля, че е закъсняло, се надявам платформата наистина да работи, защото е добра идеята за създаването.</p>	21.04.2026 10:53
13	Павел Деспотов	<p>Предлагам в Закона за развитие на културата, както и в съответстващите финансови закони да бъде заложено разработване на пло-адекватни механизми за въвеждането на финансови и данъчни облекчения засягащи финансите за физически и юридически лица, които искат да правят дарения за финансирането и подпомагането на проекти, мероприятия, дейности, събития в областта на науката, културата, изкуството - с всичките му разновидности и дялове плюс театъра и сценичните изкуства, проучването и опазването на археологическото, културно-историческото, духовното материалното, нематериалното и др. наследство.</p>	19.04.2026 16:42
14	Митко Димитров	<p>Следва да се предвиди правна норма за издаване на Наредба за сценичните съоръжения. Приемането ѝ е крайно наложително.</p>	18.04.2026 10:22

15	Анна Виденова	<p>Бележки по публикувания за обществено обсъждане Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата Анна Виденова Експерт в областта на изкуствата и културата 1. Относно предлагана промяна в чл. 3, ал. 1 и дефиницията за културна организация: Предлаганата замяна на термина „културни ценности“ с „културни продукти“ не е удачна, тъй като двата термина имат различен обхват и правно съдържание. „Културни ценности“ е утвърден в действащото законодателство основополагащ термин, свързан с опазването на културното наследство - материално и нематериално и носещ значение на обществена значимост и защита. От своя страна „културен продукт“ е по-скоро икономически и програмно-политически термин, който акцентира върху създаването и разпространението, но не обхваща в пълнота дейности като опазване, съхраняване и представяне на изкуствата и културното наследство. Терминът „културен продукт“ не е утвърден на ниво международно и европейско право. В актовете на ЮНЕСКО и Европейския съюз последователно се използват понятия като „културни ценности“, „културно наследство“, „културни изрази“, както и „културни стоки и услуги“, които отразяват както обществената значимост на културата, така и нейните икономически измерения. Освен това понятието създава тълкувателни затруднения при дейности като архитектура и дизайн, при които резултатът не може еднозначно да бъде определен като „продукт“. Понятието „културен продукт“ не съответства на тази утвърдена терминология и въвежда неяснота в обхвата на регулираните дейности, като смесва различни концепции – правна (културни ценности), творческа (произведения, изрази) и икономическа (стоки и услуги). В този смисъл предлагам редакция на чл. 3, ал. 1 и в §1 на Допълнителните разпоредби т.3 - дефиницията за културна организация, както следва: „Чл. 3. (1) Културните организации осъществяват дейности по създаване, съхраняване, разпространение и/или представяне на културни стоки и предоставяне на културни услуги.“ „Културна организация“ е юридическо лице, създадено съгласно чл. 4, ал. 1 или учредено съгласно чл. 10, ал. 1, т. 1 и 2, което има код на дейност по Класификацията на икономическите дейности в областта на културата и изкуствата и чийто предмет на дейност включва създаване, съхраняване, разпространение и/или представяне на културни стоки и предоставяне на културни услуги в областта на театъра, музиката, киното, ау</p>	17.04.2026 21:27
----	---------------	---	------------------

диовизията, визуалните изкуства, литературата, художествения превод, танца и цирка, в областта на архитектурата и дизайна, както и опазване и представяне на културното наследство.“ 2. Относно създаване на нов чл. 4а предлагам редакция на предложеният текст, както следва: „Чл. 4а. Условието и редът за категоризиране на държавните културни институти, финансирането им въз основа на категориите, включително критериите и показателите, както и наблюдението, анализа и оценката на дейността им, се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на културата.“ 3. Относно изменение на чл. 7, ал. 1 правя предложение за редакция, както следва: „(1) Държавни културни институти с национално значение са тези културни институти, които изпълняват общонационални и представителни функции по създаване, съхраняване и разпространение на културни стоки и предоставяне на културни услуги, както и по опазване и представяне на културното наследство.“ 4. Относно изменение на чл. 7, ал. 2 правя следната бележка: Записаната в текста на закона наредба е: Наредба за придобиване и отнемане на статут на държавен културен институт с национално значение, приета с ПМС № 96 от 2.06.2000 г., обн., ДВ, бр. 48 от 13.06.2000 г., в сила от 13.06.2000 г., изм., бр. 51 от 21.06.2005 г., в сила от 21.06.2005 г., бр. 14 от 14.02.2006 г., в сила от 14.02.2006 г., бр. 16 от 24.02.2012 г., в сила от 24.02.2012 г. Предлаганата замяна на Наредбата за придобиване и отнемане на статут на държавен културен институт с национално значение с наредбата по чл. 4а не е уместна, тъй като двата подзаконови акта уреждат различни правни режими. Статутът на държавен културен институт с национално значение представлява конститутивно правно положение, което определя характера, функциите и мястото на института в системата на културните организации. От своя страна категоризацията по чл. 4а има управленски характер и служи за целите на финансирането, наблюдението и оценката на дейността. Сливането на двата режима в един и същ подзаконов акт би довело до смесване на правни последици с различна природа и до риск от тълкуване, че чрез категоризацията се засяга или променя вече придобитият статут. Липсата на ясно разграничение между статут и категория би създала правна несигурност относно запазването на статута на съществуващите държавни културни институти с национално значение. Поради това е необходимо поддърж

ане на отделен правен режим за статута, различен от режима на категоризация и финансиране. Допълнително, наличието на самостоятелна законова разпоредба относно държавните културни институти с национално значение потвърждава, че статутът им представлява отделен правен режим, различен от режима на категоризацията и не може да бъде променян или дерогиран чрез подзаконовия акт по чл. 4а. 5. Относно измененията на чл. 15 и 15а за водене и поддържане на регистъра на културните организации и регистъра на професионалните артист и дърги специалисти в облатта на културата и изкуствата: Предлаганите изменения в чл. 15 и в чл. 15а на Закона съдържат рамка и процедура за водене на регистъра. Според мен текстовете в закона следва да бъдат рамка, като чрез тях се уреждат единствено неговото създаване, предметен обхват, компетентен орган и правните последици от вписванията, а детайлната процедура по водене, вписване, заличаване и техническо администриране се възлага на подзаконов нормативен акт. Такъв модел съответства на принципите на добро законодателство, тъй като разделя нормативните нива според тяхната природа – законът урежда стабилните правни отношения, докато подзаконовият акт регламентира оперативните и технически правила, които изискват гъвкавост и по-лесна адаптация. Включването на прекомерно детайлна процедура в закона води до нормативна свръхрегулация, затруднява административното прилагане и създава необходимост от чести законодателни изменения при всяка промяна в организационната или техническата среда. Рамковият модел осигурява по-висока степен на устойчивост на правната уредба, като същевременно позволява ефективно и бързо актуализиране на процедурните правила чрез подзаконови актове. В този смисъл предлагам следната редакция на текстовете: „Чл. 15. (1) Вписването, заличаването на обстоятелства и обявяването на актове в регистъра по чл. 14, ал. 4 се извършват по партида на юридическото лице в електронна форма. (2) В регистъра по чл. 14, ал. 4 се вписват: 1. наименование; 2. единен идентификационен код от търговския регистър, регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или код по БУЛСТАТ; 3. код на дейността по Класификация на икономическите дейности; 4. предмет на дейност в съответствие с §1, т.3 от Допълнителните разпоредби; 5. форма на собственост - държавна, общинска, частна; 6. начин на създаване - със закон, с акт на Министерски съвет, с акт на Об

щински съвет; 7. седалище и адрес по акт за създаване; 8. адрес за кореспонденция; 9. управление и представителство; (3) Вписването и заличаването на обстоятелства и обявяването на актове в регистъра по чл. 14, ал. 4 се извършва в 14-дневен срок от настъпването на обстоятелството, съответно от неговата промяна при: 1. прекратяване на дейността - за държавни, регионални и общински културни институти; 2. заличаване на регистрацията на културната организация от търговския регистър, регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или регистър БУЛСТАТ; 3. смърт на физическото лице - търговец; 4. подадено заявление за доброволно заличаване; 5. промяна на код на дейността по Класификация на икономическите дейности; 6. промяна на дейността извън §1, т.3 от Допълнителните разпоредби; (4) Ежегодно до 15 май вписаните в регистъра юридически лица подават годишен отчет за дейността си през предходната календарна година по образец, утвърден с Наредбата по ал.5. (5) Редът за водене на регистъра по чл. 14, ал. 4 се определя с наредба на министъра на културата, съгласувано с министъра на електронното управление; (6) Съдът, държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и лицата, на които е възложено упражняването на публична функция, и организации, предоставящи обществени услуги, не може да изискват доказване на обстоятелства, вписани в регистъра по чл. 14, ал. 4. (7) Отказът за вписване в регистъра на културните организации или заличаване на вписването, може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс. (8) За вписване, заличаване на обстоятелства и обявяване на актове в регистъра по чл. 14, ал. 4 не се събират държавни такси. Алинеи от 9-12 се отменят.” и „Чл. 15а. (1) Вписването, заличаването на обстоятелства и обявяването на актове в регистъра по чл. 14, ал. 4а се извършват по персонална партида на лицето в електронна форма. На вписване подлежат: 1. пълното име на лицето; 2. код на професията съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите или Код на икономическа дейност; 3. форма на осигуряване; 4. ниво на завършено професионално образование; (2) Вписването и заличаването на обстоятелства и обявяването на актове в регистъра по чл. 14, ал. 4а се извършва в 14-дневен срок от настъпването на обстоятелството, съответно от неговата промяна.” (3) До 15 май на календарната година, вписаните в регистъра лица подава

т справка за дейността си през предходната календарна година, по образец, съгласно наредбата по ал.5. (4) Областите на дейност на професионалните артисти и специалисти в областта на културата се определят с наредбата по ал.5. (5) Редът за водене на регистъра по чл. 14, ал. 4а се определя с наредба на министъра на културата, съгласувано с министъра на електронното управление. (6) Отказът за вписване в регистъра на културните организации или заличаване на вписването, може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс. (7) За вписване, заличаване на обстоятелства и обявяване на актове в регистъра по чл. 14, ал. 4 не се събират държавни такси. 6. Относно промените на чл. 17, ал. 2 и чл. 20, т.1 предлагам текста да бъде „българската култура и изкуства” 7. Относно изменението на чл. 21, ал. 1: Предложеното съкращаване на първото изречение до „Министърът на културата внася ежегодно в Министерския съвет културен календар на национално значими събития и чествания“ води до неоправдано стесняване на предметния обхват на разпоредбата и до загуба на съществено съдържателно уточнение относно естеството на включваните събития. Съществуващият текст изрично включва и събития и чествания, свързани с външнополитическите приоритети на държавната политика в областта на културата, включително международни събития, което осигурява нормативна яснота относно възможността културният календар да обхваща и елементи на международно културно сътрудничество и представителство на държавата. Редуцирането до общото понятие „национално значими събития и чествания“ създава риск от ограничително тълкуване и изключване на международния компонент на културната политика, което не съответства на фактическия и функционален обхват на инструмента „културен календар“. Поради това предложената редакция не осигурява необходимата яснота и пълнота на правната уредба относно обхвата на културния календар. В тази връзка предлагам следната редакция на чл. 21: „Чл. 21. (1) Министърът на културата внася ежегодно в Министерския съвет национален културен календар на национално значими прояви и чествания. (2) В календара по ал. 1 се включват и прояви и чествания, свързани с външнополитическите приоритети на държавната политика в областта на културата, включително международни събития. (3) Финансирането на събитията по ал. 1 и 2 се осъществява в рамките на утвърдените средства по бюджета на Министерств

вото на културата за съответната година, по ред, определен с наредба на министъра на културата. (4) Националният културен календар се приема от Министерския съвет.“ С цел регламентиране на съществуващият общ културен календар, предлагам да бъде създаден чл. 21а със следния текст: „Чл. 21а. (1) Министерството на културата поддържа общ културен календар, който включва културни прояви, събития и чествания с обществено значение в областта на културата. (2) Общият културен календар има информационен характер и не е основание за планиране, одобряване или разходване на бюджетни средства. (3) Редът за водене и поддържане на календара се определя с Вътрешни правила, утвърдени от министъра на културата.“ 8. Относно предложените промени на чл. 23а правя следните предложения: В ал. 1, т.3 и т.4. предлагам редакция на предложените текстове, както следва: „3. реализиране на държавна задача, поставена от министъра на културата, свързана с популяризиране на автори, произведения, изпълнители и събития, с цел развитието на българската култура и изкуства; 4. изпълнение на национални програми за развитие на изкуствата и културата, в съответствие с национални и международни стратегически документи, одобрени с решение на Министерския съвет.“ В ал. 3, т. 2, буква „в“ е посочено понятието „форсмажорни обстоятелства“. В българското законодателство в областта на културата няма легална дефиниция на „форсмажорни обстоятелства“. В този смисъл, предлагам в Допълнителната разпоредба да бъде включена дефиниция за “форсмажорни обстоятелства”: „За целите на този закон „форсмажорни обстоятелства“ са непредвидени, извънредни и непредотвратими събития от обективен характер, които правят временно или трайно невъзможно или съществено затрудняват изпълнението на дейностите на държавните културни институти.“ 9. Относно изменението на чл. 24, ал. 1, т.1 и т.2: Както заявих в коментара към чл. 3, ал. 1 понятието „културен продукт“ не съществува на международно и европейско ниво. В този смисъл предлагам предложението „културен продукт“ да бъде заменен с „представяне на културни стоки и предоставяне на културни услуги“ 10. По отношение на предложенията в Допълнителната разпоредба, правя следния коментар: Още от създаването на Закона за закрила и развитие на културата е дефинирано понятието „култура“. Действащата легална дефиниция на „култура“, основана на понятието „културни ценности“, създава ценностно

и процесно ориентирана рамка, съответстваща на международните стандарти на ЮНЕСКО и правото на Европейския съюз по чл. 167 ДФЕС. Тази рамка поставя акцент върху културата като обществено значима система от дейности и резултати, свързани с идентичността, творчеството и опазването на културното наследство. В този контекст дефиницията на „културна организация“ функционира като институционално продължение на понятието „култура“, като обхваща структурите, чрез които се осъществяват дейностите по създаване, съхраняване, разпространение и изпълнение на културни ценности. По този начин законът изгражда вътрешно последователна система, в която материалният носител (културната организация) е функционално обвързан със съдържанието (културата), без да се въвежда икономическа редукция на културните процеси. Въвеждането на понятието „културен продукт“ би нарушило тази системна връзка, като измести фокуса от ценностно-процесен модел към продуктово-икономически модел, при който културните организации се разглеждат предимно като производители на резултат с пазарна логика. Това би довело до концептуално разминаване между дефиницията на „култура“ и функциите на „културна организация“, което не съответства на действащата нормативна конструкция и на европейския подход към културната политика. В този смисъл, ако бъде приет подхода за ново дефиниране на понятията „Култура“ и „Културна организация“ предлагам следният текст: „Култура“ е съвкупност от духовни, материални, интелектуални и емоционални характеристики на обществото или социалните групи, включително изкуства, литература, начин на живот, традиции и вярвания, които се проявяват чрез творчески, художествени и интелектуални дейности, както и чрез опазване, съхраняване и развитие на тяхното материално и нематериално изражение.“ „Културна организация“ е юридическо лице, създадено съгласно чл. 4, ал. 1 или учредено съгласно чл. 10, ал. 1, т. 1 и 2, което има код на дейност по Класификацията на икономическите дейности в областта на културата и изкуствата и чийто предмет на дейност включва създаване, съхраняване, разпространение и/или представяне на културни стоки и предоставяне на културни услуги в областта на театъра, музиката, киното, аудиовизията, визуалните изкуства, литературата, художествения превод, танца и цирка, в областта на архитектурата и дизайна, както и опазване и представяне на културното наследство.“ Със Закона з

а изменение и допълнение на Закона за закрила развитие на културата, допълнителната разпоредба, се въвеждат и понятията „професионален артист“, „специалист в областта на културата и изкуствата“, „професионална дейност в областта на културата и изкуствата“, „културен продукт“ и „държавна задача“ Считам, че дефиницията за професионален артист не отразява определението за артист от дефиницията за „Артист“ от Препоръка относно статута на артиста, приета на 27 октомври 1980 г. на Двадесет и първа сесия на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, Белград, Сърбия. „Артист“ означава всяко лице, което създава или дава творчески израз на, или пресъздава произведения на изкуството, което смята своето художествено творчество за съществена част от живота си, което допринася по този начин за развитието на изкуството и културата и което е или иска да бъде признат за творец, независимо дали е обвързан от трудови или асоциационни отношения.” В този контекст, предлагам следните дефиниции: „Професионален артист“ е лице, което създава творчески продукт, или пресъздава произведения на изкуството, който смята своето художествено творчество за съществена част от живота си и получава приходи от поне 50 % от творческа дейност в областта на културата и изкуствата, културните и творчески индустрии и културното наследство от общата годишна данъчна основа и допринася за развитието на изкуството и културата като цяло; „Специалист в областта на културата“ е лице, което съдейства със своите специфични умения за осъществяване на дейностите по създаване и пресъздаване на творчески продукти и получава приходи от поне 50 % от творческа дейност в областта на културата и изкуствата, културните и творчески индустрии и културното наследство от общата годишна данъчна основа и допринася за развитието на изкуството и културата като цяло; „Професионалната дейност в областта на културата“ е тази дейност, която се осъществява от лица със специализирани познания в изкуствата и културата и съответно образование и опит.” Въвеждането на понятието чрез дефиницията „културен продукт“ би довело до концептуално изместване на закона от ценностно-ориентирана културна политика към икономическа и продуктова логика, характерна за регулиране на вътрешния пазар, което не съответства на систематиката на действащото законодателство и европейския подход по чл. 167 ДФЕС

		.	
--	--	---	--

16	Любомир Кутин	<p>СТАНОВИЩЕ по проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила и развитие на културата от Любомир Кутин, email: svidetelstvabg@gmail.com Подкрепям принципната необходимост от промени в Закона за закрила и развитие на културата, доколкото в представения проект и придружаващите го документи правилно се разпознават част от натрупаните системни проблеми: липса на достатъчно ясна и последователна нормативна рамка за категоризиране, наблюдение, анализ и оценка на държавните културни институти; дефицити в моделите на финансиране; непълноценно функциониращи регистри; както и затруднения, произтичащи от непълни или несъгласувани легални дефиниции. Проектът поставя важни въпроси, свързани с по-предвидимо планиране, по-добро наблюдение и по-ясни основания за провеждане на държавна културна политика. Същевременно намирам за необходимо да се отбележи, че в сегашния си вид проектът оставя прекалено голяма част от същинското съдържание на реформата на бъдеща подзаконова уредба, без в закона да бъдат очертани достатъчно ясно нейните задължителни принципи, минимално съдържание и гаранции срещу субективизъм, непрозрачност и механично приравняване на несъпоставими институти. Това е особено съществено на фона на констатациите в частичната предварителна оценка на въздействието, че не е извършвана последваща оценка на въздействието на закона и че значителна част от проблемите се установяват основно чрез вътрешни наблюдения и административна практика. Основателни са и бележките на администрацията на Министерския съвет, че описанието на проблемите е твърде общо, целите не са достатъчно конкретни и измерими, а част от промените в дефинициите и регистровите режими изискват по-ясна обосновка. Наред с това не е целесъобразно самият закон да се натоварва с прекомерно детайлни, технически и отраслово специфични изброявания на показатели. Подобен подход би ограничил устойчивостта на закона и би прехвърлил в законов текст материя, която по естеството си следва да бъде развита в подзаконов нормативен акт. Поради тази причина следва законът да уреди общата тематична рамка, задължителните принципи и минималните изисквания към съдържанието на бъдещата наредба, а конкретните индикатори, методики, тежести и форми за отчетност да бъдат определени в подзаконовата уредба при прозрачна и професионално аргументирана процедура. Именно затова предлагам законопроектът да бъде допълнен така,</p>	13.04.2026 11:37
----	---------------	--	------------------

че още на законово ниво да бъдат фиксирани: общите направления, в рамките на които се изграждат критериите за категоризация, наблюдение, анализ и оценка; принципите за публичност, обективност, проследимост и съобразяване със спецификата на различните видове културни институти; задължителното съдържание на наредбата; минимални гаранции за публичност и мотивираност при възлагане на т.нар. държавни задачи; принципът на еднократно събиране на данни и ограничаване на административната тежест. I. Конкретно предложение по § 4 от проекта – нов чл. 4а

Предлагам § 4 от законопроекта да се редактира така: „Чл. 4а. (1) Условието и редът за категоризиране на държавните културни институти, тяхното финансиране въз основа на категориите, както и наблюдението, анализът и оценката на дейността им се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на културата. (2) Категоризирането, наблюдението, анализът и оценката по ал. 1 се извършват въз основа на публично обявени количествени и качествени показатели, определени при спазване на принципите на публичност, прозрачност, обективност, съпоставимост, проследимост на данните и съобразяване със спецификата на различните видове културни институти. (3) Показателите по ал. 2 се изграждат в рамките на общи направления, които включват най-малко: териториално разпределение и достъп до културна дейност; исторически традиции и принос към местното развитие; състояние и капацитет на материалната база; техническа и технологична обезпеченост; човешки, творчески, организационен и производствен капацитет; обхват, качество и обществена значимост на дейността; репертоарна, програмна, експозиционна, фондова, архивна, библиотечна, образователна или друга основна специализирана дейност според вида на института; достъп до публики, разпространение на културния продукт и дейности за развитие на публики; съхраняване, архивиране и дигитализация на културното съдържание; участие в професионални мрежи, съвместни инициативи, фестивали, селекции и други форми на професионално признание; териториални, демографски и инфраструктурни особености на средата; публичност, информационна обезпеченост и дигитално присъствие. (4) За отделните видове културни институти наредбата предвижда специфични показатели и методики за оценяване, съобразени с предмета на дейност, обществената функция, материалната база, техническата обезпеченост и нормативния ре

жим на съответния институт. (5) Критериите и показателите по ал. 2 – 4 не могат да водят до механично приравняване на несъпоставими по предмет на дейност, обществена функция, материална база и техническа обезпеченост културни институти.

(6) Наредбата по ал. 1 задължително определя: видовете показатели, тяхната относителна тежест и начина на прилагането им; източниците на данни и стандартизираните форми за отчетност; реда за публикуване на стратегическите планове, годишните доклади, категориите и мотивите за тяхното определяне; реда за периодичен преглед и последваща оценка на въздействието на прилаганата система.

(7) Държавна задача, поставена от министъра на културата, се възлага само въз основа на предварително обявени критерии, бюджет, срок и очакван обществен резултат, с мотивиран и публично достъпен акт. (8) При воденето на регистрите по този закон се прилага принципът на еднократно събиране на данни и служебен обмен на информация. Не се изисква предоставяне на данни, налични в други публични регистри. За професионалните артисти и специалистите в областта на културата се предвижда облекчен електронен режим, съобразен със спецификата на самонаетите и свободните професии.“**II. Мотиви към предложението Предлаганата редакция цели да постигне необходимия баланс между законова рамка и подзаконово детайлизиране. Не е целесъобразно в закона да се възпроизведат изчерпателни и прекомерно технически показатели за оценяване, приложими към всички видове културни институти. Това би го натоварило прекомерно и би ограничило възможността системата да бъде развивана и актуализирана в съответствие с практиката. Същевременно не е допустимо законът да остави напълно открит въпроса за съдържанието на бъдещата подзаконова уредба. Поради това е необходимо още на законово ниво да се фиксират не отделните индикатори в тяхната техническа конкретика, а: принципите, на които следва да се основава системата; общите тематични направления, в рамките на които се изграждат критериите; задължителното съдържание на наредбата; гаранциите за публичност на данните, мотивите и резултатите; изискването за съобразяване със спецификата на различните видове културни институти; ограничаването на административната дискреция при категоризацията и оценяването. Така законът ще изпълни присъщата си функция да зададе пределите и гаранциите на реформата, без да се превръща в методика или инструкция. Пр

едложението стъпва и върху вече разработени идеи за промени в подзаконовата уредба, които показват, че реалното оздравяване на системата не може да се постигне само чрез законодателна промяна, а изисква ясни дефиниции, стандартизирани данни, работещи правила за наблюдение и възстановяване на комплексната оценка. В този смисъл именно законът следва да постави задължителната рамка, в която подзаконовите актове да бъдат разработени и приложени. III. Специално предложение относно комплексната оценка

Наложително е в мотивите към законопроекта, а при възможност и в самия закон, изрично да се посочи, че комплексната оценка не следва да бъде мислена като инструмент, приложим единствено към сценичните изкуства. Възстановяването и модернизирането на комплексната оценка има смисъл само ако тя бъде разгърната като общ механизъм за наблюдение, анализ и оценяване на публично значимата културна дейност, съобразен със спецификата на отделните видове културни институти и организации. В тази връзка предлагам в мотивите към § 4 и в бъдещата наредба по чл. 4а изрично да се включи принципът, че наблюдението, анализът и комплексната оценка следва да обхващат не само държавните културни институти към министъра на културата, но и всички културни структури, които осъществяват публично значими културни функции въз основа на държавно делегирани дейности или други устойчиви форми на публично финансиране. Това е важно, защото и извън системата на сценичните изкуства съществуват културни субекти, които не могат да бъдат разглеждани единствено като самостоятелни организации в частноправен или общински режим, а изпълняват трайни публични функции. Такъв е случаят с читалищата, които по силата на Закона за народните читалища изпълняват и държавни културно-просветни задачи, както и с музеите, галериите и библиотеките, за които държавният бюджет и стандартите за делегираните от държавата дейности предвиждат финансиране чрез натурални и стойностни показатели, включително по бюджетите на общините. Поради това комплексната оценка следва да бъде изградена като обща по принцип, но модулна по съдържание система. Общата ѝ рамка следва да се основава на прозрачност, отчетност, съпоставимост, дигитализация, устойчивост, работа с публики и обществен ефект, а конкретното съдържание на оценяването да се определя според вида на института, неговия предмет на дейност и обществената му функция. В този смисъл п

редлагам в мотивите към законопроекта да се включи следното изречение:
„Комплексната оценка на дейността следва да бъде възстановена и развита като модулна система за наблюдение, анализ и оценяване на публично значимата културна дейност, приложима към различните видове държавни, общински и други публично финансирани културни институти и организации според техния предмет на дейност, обществена функция и нормативен режим.“IV. Необходимост от пряка връзка между закона и подзаконовата уредба Убеден съм, че общественото обсъждане следва изрично да отчете, че промяната в закона няма да постигне целите си, ако не бъде съпътствана от своевременно и съгласувано преразглеждане на действащите Наредба № Н-4 и Наредба № Н-6. Натрупаният практически опит показва, че именно в подзаконовата рамка се намират редица дефицити, свързани с неясни критерии, непълни дефиниции, формално отчетничество, слаба проследимост на управленските програми и дефицит на реална оценка. Предложенията за промени в Наредба № Н-4 поставят въпроси като по-ясни критерии за състава на конкурсните комисии, гаранции за независимост и липса на конфликт на интереси, по-голяма публичност на управленските програми и по-реална атестация на управлението в хода на мандата. Предложенията за промени в Наредба № Н-6 очертават възможна професионална рамка за дефиниране на видовете институти, понятийния апарат, структурата на наблюдението и съдържанието на комплексната оценка. Това показва, че законовата промяна следва да бъде мислена в пряка връзка с необходимото прецизиране на подзаконовата уредба. Затова е целесъобразно още в мотивите към законопроекта да се предвиди ясен ангажимент в кратък срок след приемането му да бъдат публикувани за обществено обсъждане и проектите за промени в Наредба № Н-4 и Наредба № Н-6.V. По текста за „държавна задача, поставена от министъра“ Особено внимание следва да се обърне на възможността за възлагане на държавна задача от министъра на културата. Държавата следва да разполага с инструмент за насърчаване на приоритетни автори, произведения, събития и форми на културно присъствие. Но ако този инструмент остане недостатъчно определен, без ясни критерии, срок, ресурс, обществена цел и задължение за публично мотивиране, той може да се превърне в поле за непрозрачни предпочитания и административен субективизъм. Поради това предлагам на законово ниво да се предвидят поне минимални изис

квания за предварително обявени критерии, бюджет, срок и очакван обществен резултат, както и мотивиран и публично достъпен акт. Това не ограничава държавната културна политика, а я прави по-предвидима и подотчетна.VI. По регистрите и административната тежест Подкрепям усилието за изграждане на пълноценни електронни регистри, но считам, че текстовете следва по-ясно да отчетат спецификата на свободните професии и самонаетите в културния сектор. Предвидените режими на регистрация и актуализация на данни могат да доведат до реално административно натоварване за значителен брой лица и организации. Ето защо е необходимо още в закона да се заложи принципът на еднократно събиране на данни, служебен обмен на информация и облекчен електронен режим за артистите и специалистите в областта на културата. Това е важно не само за намаляване на тежестта, но и за създаване на по-надеждна и работеща информационна среда за независимия сектор, вместо за въвеждане на нови административни бариери пред него.VII. Обобщение Подкрепям посоката на законопроекта, но заедно с това застъпвам и позицията, че предвидените текстове следва да бъдат допълнени с минимални законови гаранции относно: общата рамка на критериите за категоризация, наблюдение, анализ и оценка; задължителното съдържание на подзаконовата уредба; възстановяването на комплексната оценка като модулна система, приложима към различни видове културни институти и публично финансирани културни организации; публичността на данните, стратегическите планове, годишните доклади и мотивите за взетите решения; ограничаването на субективизма при възлагането на държавни задачи; принципа за еднократно събиране на данни и облекчен режим за свободните професии; изричната връзка между закона и необходимите последващи промени в Наредба № Н-4 и Наредба № Н-6. Без такива допълнения съществува риск реформата да остане формална и да прехвърли най-съществените решения на подзаконово ниво без достатъчна законова рамка и без достатъчни гаранции срещу непрозрачност и неравно третиране. При необходимото прецизиране обаче законопроектът може да се превърне в реална основа за по-обективна, професионална и устойчива културна политика.